

ARTIC. V.

An diffinitiones prima, & secunda substantia, sint recte tradita?

In conclusione prima, sic Primam, & Secundam substantiam Aristoteles diffinit: Prima substantia est, quæ proprie, & principaliter, & maxime dicitur, quæ nec est in subiecto, nec dicitur de subiecto. Secunda vero substantia sunt genera, & species, in quibus in sunt Prima, & de Primis dicuntur. Et de his diffinitionibus discutere intendimus in præsentia: & pro parte oppugnante argumentor primo: secundum Arist. septimo Metaph. indiuiduum in particulari, qualis est Prima substantia diffinitur nequit: ergo frustra hic diffinitur; & si possit diffiniri, non per terminos negativos, ut hic diffinitur, sed per positivos diffiniri debet: cum sit ens posituum in se: ergo male per terminos negativos diffinitur.

1. Argum.

2. Argum.

3. Argum.

4. Argum.

1. Notand.

2. Notan.

prædicamentali constitutum; & sunt naturæ communes per differentias específicas, aut indiuiduales, contrahibiles. Si consideretur secunde intentionaliter; dicit pro formali secundam intentionem, qua refertur ad ea, quibus secundo substat; & à qua secundum subiectum denominatur, substantans omnia prædicata; pro materiali vero dicit naturas communes, quibus talis intentio applicatur.

Tertio notandum: quod sicut intentiones singularis, & Primæ substantiæ, essentialiter distinguuntur: nam intentio singularis limitur per ordinem ad vniuersale, estque communis omnibus indiuiduis omnium Prædicamentorum: intentio autem Primæ substantiæ sumitur in ordine ad ea quæ substantat, ut quod, & est primum subiectum; estque peculiaris huic Prædicamento: ita intentio secundæ Substantiæ, licet sit annexa secundæ intentione generis, & speciei; tanquam cum requisita conditione, ut sit secunda substantia: quia secunda substantia in vniuersali dicitur substatte accidentibus; & ideo debet esse genus, aut species: nihilominus essentialiter distinguuntur: quia intentio generis, aut speciei, est in ordine ad inferiora: atque ad ea, quæ rationem materiæ habent respectu illius: prædicabile enim habet rationem formæ respectu subiecti, de quo prædicatur: at vero secunda Substantia non est respectus ad inferiora; sed ad ea, quibus substat: ac per consequens ad ea, quæ respectu illius habent rationem formæ; cum ab eis secunda substantia afficiatur. Ex quo fit; ut intentio generis, & speciei, sit omnibus Prædicamentis communis: intentio autem substantiæ secundæ sit huic tantum Prædicamento peculiaris.

Dicendum primò. Diffinitiones istæ potius notificationes, seu Descriptiones, appellandæ sunt; & ut sic, sunt optime assignatæ. Prima pars patet; nam Prima substantia per negationem duplicem diffinitur: Secunda vero per genera, & species, & in numero plurali; quæ omnia veræ diffinitioni conuenire nequeunt.

Secunda pars patet: nam per has Descriptiones manifestatur, quid his substantijs conueniat. Prima enim substantia habet esse subtractum, & subiectum primum, omnium prædicatorum, tam substantialium: quia de illa omnia dicuntur; & ipsa de nullo alio subiecto: quàm accidentalium: quia primo omnibus substat; & ipsa in nullo alio subijcitur: ergo optime describitur per hoc, quod non est in subiecto, nec dicitur de subiecto: nam ad illud posituum sequitur ista negatio. Secunda etiam substantia tantum in generibus, & speciebus, fundatur; & ideo optime per genera, & species, describitur.

Dicendum secundo. Prima, & Secunda substantia, sic diffiniti possunt. Prima substantia est ens per se completum per se primo substantans, & subsistens. Secunda vero substantia est ens per se compositum, quod aptum est de Primis substantijs in quid prædicari, & cui secundario substatte conuenit. Ad argumenta patet ex dictis.

3. Notand.

1. Conclus.

2. Conclus.

QVÆST. II.

An ista consequentia teneant formaliter: Animal prædicatur de homine: ergo de aliquo homine: Color est in corpore; ergo in aliquo corpore?

Alia vero omnia, aut de subiectis dicitur principalibus substantijs: aut in subiectis eis sunt. Hoc autem manifestum est ex his, quæ per singula proponuntur: ut animal de homine prædicatur: ergo & de aliquo homine prædicabitur: nam si de nullo aliquorum hominum; nec omnino de homine prædicaretur. Rursus, color in corpore est: ergo in aliquo corpore: nam si non in aliquo singulorum, nec omnino in corpore, &c. Cap. eo.

VERITUR de consequentijs, quas facit Aristot. ad probandum istam conclusionem: scilicet, Animal prædicatur de homine: ergo de aliquo homine: & Color est in corpore: ergo in aliquo corpore: utrum huiusmodi consequentiæ teneant formaliter? Quod non videtur: quia nec alibi tenet: species prædicatur de homine: ergo de aliquo homine, ubi est eadem forma arguendi.

Item, videtur esse fallacia consequentis, à superiori non distributo ad inferius: & ita positio consequentis, quæ consequentia non valet.

Item, terminus de se est indifferens ad omnem suppositionem: igitur, si arguatur ab ipso sumpto absolute, ad ipsum sub vna suppositione tantum, arguitur ab in differenti ad determinatum, & ita fit fallacia consequentis: sic est in proposito.

Item, eadem ratione, quæ illa consequentia tenet, videtur ista tenere: Animal prædicatur de omni homine: igitur aliquod animal: sed non valet ista: igitur nec illa. Probatio maioris: vtrobiq; fit similis descensus: nisi quod hic in subiecto; ibi in prædicato, quæ diuersitas non

impedit: cum omnis vniuersalis possit conuerri, sumptis terminis vniuniformiter. Probatio minoris: quia antecedes est verum, & consequens falsum.

Item, pari ratione sequeretur: Animal est omnis homo: ergo aliquod animal, quod non est verum: quia antecedes verum, & consequens falsum: quia sua contradictoria vera. Quod antecedes sit verum, patet: quia animal est homo, in quantum homo: igitur omnis homo. Antecedes istius patet: quia animal per naturam hominis est homo: igitur in quantum homo: consequentia patet per Arist. 1. Priorum cap. de reduplicatione.

Text. 350

Item, destructis primis, animal prædicatur de homine; & non de aliquo homine: quia nullus est: igitur consequentia non valet.

Ex hoc etiam sequitur, aliam conclusionem Arist. esse falsam: scilicet, destructis primis, &c. quia eis non existentibus, possunt Secundæ substantiæ prædicari de se inuicem per se: igitur, & manere: quia Secundam substantiam esse esse prædicatum essentialiter in genere substantiæ.

Ad oppositum est Arist. & probat vtrâq; consequentiâ inferendo ex opposito consequentis oppositum antecedentis.

Dicendum, quod hæc consequentia est bona: Animal prædicatur de homine: ergo de aliquo, sumendo prædicari, ut hic sumit Aristot. scilicet, superioris de inferiori in genere; decurrit enim super hanc regulam: Quando alterum de altero prædicatur, &c. quæ valet hanc, quod est prius priore in genere, est prius posteriore.

Intelligendum etiam, quod hæc consequentia tenet descendendo ad illud hominem: ubi est Prima substantia determinata, & determinate: quia sequitur, si Animal est prius homine; igitur isto, sed Arist. inferendo inter de Prima substantia determinata, in determinate tamen, sicut ponitur per hoc, quod est aliquis homo, quia sic sumitur oppositum consequentis.

Sed de alia consequentia color, est in corpore, igitur in aliquo, est magis dubium quia non tenet per regulam supra dictam.

Dicitur, quod tenet de accidentibus communibus, per locum à maiori, quia illa prius insunt Primis substantijs, quàm Secundis, licet è conuerso contingat de Proprio.

Y. Con.

Contra hoc: tunc non probat uniuersaliter; omnia alia à primis dici de primis, aut esse in eis: quia non sunt accidentia propria.

Potest dici: quod secunda consequentia tenet de omni accidente reali: quia nullum tale inest communi, nisi mediante supposito aliquo: igitur si communi inest, inest supposito; indeterminate tamen. Et secundum hoc, intelligendum: quod secunda consequentia non tenet descendendo ad primam substantiam determinatam, & determinate: sed est fallacia consequentis: nec sic descendit Arist. quia nec sic sumitur oppositum consequentis: sed descendit ad determinatam, indeterminate tamen.

Adhuc hæc probatio non videtur sufficientes: quia proprium inest communi, & non in quantum inest suppositis: quia in quantum proprium inest primo communi: & secundum hoc commune est extraneum suppositis: quia sumendo commune pro medio; ut de eo dicitur proprium primo: & in minori, ut est in supposito: est fallacia, accidentis sic: homo primo est risibilis: iste est homo: ergo iste est primo risibilis: igitur non omne accidens reale inest communi, in quantum est in suppositis.

Ideo dicitur: quod utraque consequentia tenet tantummodo sumendo commune, ut habet suppositionem personalem: & tunc secunda consequentia tenet, per hanc regulam: Nihil inest alicui supponenti distinctione pro multis, nisi alicui illorum indeterminate sumpto in sit: sed tamen prima consequentia videtur tenere absolute sine tali specificatione suppositionis: quia significatum superioris prius est inferiori: igitur, quidquid est prius illo significato, est prius supposito: & secundum hoc, tenet prima consequentia.

Potest dici: quod in suppositione simplici sumitur significatum pro significato, & non quidquid est prius significato superioris illo modo, est prius inferiori: sed est ei extraneum: ut patet coniungendo præmissas: ubi in maiori stat terminus simpliciter: & in minori dicitur de suppositis.

Ex istis consequentijs probatis ex oppositis infert Arist. Alia igitur omnia, aut de subiectis principalibus substantijs dicuntur: aut sunt in eis. Quæ conclusio

ita intelligenda est, sicut sequitur ex antecedente probato: & hoc est sic: omnia alia, quæ dicuntur de secundis substantijs, vel sunt in eis, ut habent acceptionem personalem, dicuntur de primis, vel sunt in eis.

Ex hac secunda conclusione infert Arist. tertiam: destructis igitur primis, impossibile est, aliquod illorum remanere: quæ sic exponitur: quoad illud esse, quod alia habet in primis: quamvis possint remanere quoad aliud esse, ut quidditativum, vel esse intelligibile.

Contra hanc expositionem: Secunda substantia; in quantum hic fit sermo de ea; opponitur primæ: quia diuidunt substantiam per oppositum; & per accidens utrumque illorum: nullum autem oppositum habet esse in suo opposito: igitur nullum esse habet secunda substantia in prima. Secundum istam igitur expositionem absolute diceretur; destructis primis nullum aliorum destrui.

Hoc confirmatur per hoc: quod Arist. loquens de secunda substantia, & accidentibus dicit: omnia alia à prima: sed hæc, in quantum habent esse in prima, non sunt alia: igitur non loquitur de illis; in quantum habent esse in prima substantia.

Ideo potest dici aliter, quod hæc tertia conclusio logicè sumpta; scilicet, de ipsis intentionibus; est manifesta sic: Secunda substantia dicitur relative ad primam: sicut dictum ad illud, de quo dicitur: igitur, si prima non est: secunda non est: quia relativa sunt simul natura, per Arist. inferius cap. de Relatione.

Item, Accidens relative dicitur ad subiectum, loquendo de intentionibus: & in tertio subiecti vel fundatur in prima substantia, vel secunda si in prima: ergo destructa prima; non est subiectum illius accidentis: si non est subiectum: igitur nec accidens: per hanc regulam, relativa sunt simul natura. Si intentio subiecti fundatur in secunda substantia, arguatur sic: destructa prima substantia, secunda non est, per locum à relatis: est secunda non est: subiectum talis accidentis non est, est hoc: igitur tale accidens non est per locum à relatis.

Dicitur: quod intentio subiecti respectu accidentis potest fundari in aliquo accidente, quod nec est secunda substantia, nec prima.

Con-

Contra: illud accidens habet subiectum, aut accidens, aut substantiam: si substantiam, arguatur, ut prius: si accidens; illud habet subiectum: vel procedet in infinitum in accidentibus, quorum quodlibet sit subiectum alterius, quod habet Aristotel. pro inconuenienti quarto Metaphys. Aut stabit ad substantiam secundam, vel primam: & de omnibus arguatur à primo ad vltimum.

Text. com. 12. & inde.

Notandum autem, quod hæc propositio; destructis primis; &c. non ponit primas posse destrui: quia ablatius absolute per Priscianum secundo constructioni, exponitur per, si, quia, vel dum: potest igitur iste esse sensus: si destruantur primæ substantiæ, destruantur alia: vel quia, vel dum: & qualibet exponens est vera: quia positio alicuius, in comparatione ad aliud, non requirit ipsum poni absolute: sed est fallacia secundum quid, & simpliciter. Prædicta etiam conclusio; scilicet, destructis primis, &c. potest intelligi de ipsis, quæ subsunt intentionibus: quia secunda substantia non habet aliud esse, quam aliqua prima substantia. Similiter esse accidentis est à subiecto: si à prima substantia: illa non existente; accidens non est: si à secunda: illa non est: si prima non sit: igitur si prima substantia non sit: nulla substantia est; neque vllum accidens. Hæc etiam tertia conclusio, forte, generalius vera est, quam prima, vel secunda: licet non in quantum ex eis inferretur.

Ad primum argumentum dico: quod species non prædicatur de homine: ut hic sumitur prædicari: quia non est superius eo, in genere.

Contra: hæc est vera, homo est species: igitur species verè prædicatur de homine.

Item, si species est in homine, arguetur, quod secunda consequentia non valet: quia non sequitur: igitur est in aliquo homine.

Ad primum dico: quod verbum, est, potest notare qualemcumque unionem extremorum, & non oportet, quod semper notet, prædicatum esse superius subiecto: sed ad exercendum illud, quod significatur, hic oportet addere, ad compositionem huius verbi, est, aliquam determinationem; ut essentialiter, vel ali-

quid huiusmodi.

Secunda ratio contra responsonem probat, illud, quod est in homine, non secundum acceptionem personalem, sed simplicem, non esse in aliquo homine, quod bene est concedendum.

Potest etiam dici ad rationem principalem: quod species, si dicatur de homine; non tamen, ut homo habet acceptionem personalem: & neutra consequentia valet, nisi sic sumendo commune.

Ad secundum argumentum principale, ut est contravtramq; consequentiam, potest dici generaliter, quod non est fallacia consequentis: quia non arguitur ad primam substantiam determinatam, & determinate; sed indeterminate: & illo modo est æque commune cum termino communi sumpto personaliter. Sed in quantum est contra primam consequentiam, potest dici specialiter, quod cum huiusmodi prius, vel superius, &c. licet arguere à superiore terminante talem respectum, ad inferius: quia quidquid est prius homine, est prius isto. Cuius causa est: quia superius, in quantum terminans valet in respectum, habet virtutem uniuersaliter sumpti: quod enim prius est superiore, dicitur de eo uniuersaliter, & à superiori distributo licet descendere ad inferius.

Ad tertiam dico: quod terminus in vna propositione non habet nisi vnâ suppositionem: quia vna propositio est signum vnus intellectus compositi: & diuersæ suppositiones termini sunt diuersæ rationes intelligendi terminum respectu tertij: & omnes diuersæ suppositiones in suo genere sunt oppositæ: cum igitur impossibile sit, idem in eodem intellectu composito, respectu tertij, intelligi sub diuersis, vel oppositis rationibus intelligendi: impossibile est, idem in vna propositione habere diuersas suppositiones: indifferens est igitur terminus ad diuersas suppositiones, licet non in vna propositione: loquimur autem de consequentia, ut antecedens est propositio vna: & sic non est maior indifferentia in antecedente, quam in consequente.

Ad quartum argumentum, ut est contra primam consequentiam, potest dici: quod non est similis ratio descendendi: quia descendendo sub subiecto, arguitur per hæc regulam: quod prædicatur de superiori: & de inferiori, quæ necessaria est

Y 3 est